

Posudek diplomové práce Adrieny Šoškolové *Utopie v Baratarii?*

Adriena Šoškolová předložila promyšlenou, široce pojatou, a přitom soustředěnou studii o tématu utopie v Cervantesově románu *Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha*. Vysoká kvalita diplomové práce spočívá právě v tom, jak zvládla široký kulturně historický záběr, a to v rovině myšlenkové i kompoziční. Zároveň celý text vyniká formulační vyzrálostí.

Autorka zvolila dvojí kulturně literární kontext: kromě utopie, která sama už je náročnou otázkou, se zaměřila také na „Lidovou smíchovou kulturu“ (2. kapitola), jejíž význam pro středověkou a renesanční literaturu zdůraznil M. M. Bachtin. Bachtinovo pojetí nejen s porozuměním shrnuje, ale průběžně spojuje se Cervantesovým románem i s jeho viděním utopie (např. spojení karnevalu a utopie). Také krátká 3. kapitola „Sociokulturní a politické pozadí Cervantesovy tvorby“, kterou by na první pohled bylo možné oželeť, dostává své oprávnění: diplomantka ji potřebuje pro svůj historický pohled na výklad *Dona Quijota*. Takového pohledu se drží i v následující 4. kapitole, věnované utopii obecně, přičemž k jednotě obou kapitol přispívá opora v Maravallově knize o „kontrautopii“ v Cervantesově románu. Charakteristiku utopie diplomantka jasně rozvrhuje a postihuje její jádro v nekonformitě se stávajícím světem. Je cenné, že má přitom neustále na mysli spojení s *Donem Quijotem* a neztrácí se tak v čistě teoretické oblasti. V souladu s Maravallovou koncepcí a s další odbornou literaturou se soustřeďuje na myšlenkovou rovinu a na dobový význam Cervantesovy společenské kritiky. V 5. kapitole „Thomas More, Erasmus Rotterdamský a humanisté“ se u představení konkrétních myslitelů ukazuje autorčina erudice, založená na rozmanitější odborné literatuře, a důkladnost, jak ji dokládá i citování z Morovy *Utopie* v latinském originále.

Důraz se ve 4. a v 5. kapitole poněkud liší: zatímco obecná 4. kapitola akcentuje vztah ideového světa v románu ke středověku, následující výklad se pohybuje v myšlení humanismu a renesance. V celku práce diplomantka u postavy dona Quijota, zdá se mi, více postuluje Cervantesovu kritiku dobové idealizace starých pořádků („utopie úniku“) než renesanční hodnoty, o nichž ovšem také mluví u tématu svobody, rovnosti a utváření sebe vlastními činy. V dílčím pohledu si různé interpretace protirečí, aniž je to propojeno: konkrétně autorka ostrovní charakter prostoru odvozuje z venkovské a rytířské tradice (s. 43), kdežto později prostředí ostrova zmiňuje jako příznačný rys utopie, počínaje Thomasem Morem (53). To je podstatnější a poněkud tento rys prostoru chybí v obecné charakteristice žánru utopie.

Jádrem práce, avizovaným jejím názvem, je 5. kapitola „Sancho jako moudrý vládce“. Je relativně krátká a jistě by analýza mohla být detailnější, zejména po literární stránce. Ale v rámci celkového pojetí diplomové práce je postačující, protože její interpretaci specifického a pozitivního pojetí utopie obohacuje celý dosavadní výklad a napětí této epizody s převažující „kontrautopii“ v *Donu Quijotovi*.

Výborně napsaný je závěr práce, kde se autorce podařilo spojit různé aspekty, dosud v šíři výkladu nespojené, a naznačit dynamickou otevřenost Cervantesova díla.

Adriena Šoškolová zvolila s oporou v odborné literatuře myšlenkový a historický pohled na Cervantesův román, který „je potřeba číst v souvislosti s jeho dobou“ (s. 41). Poněkud opomíjí literární umění a jeho mnohoznačnost. Například v kapitole „Utopie jako žánr“ o literárních aspektech (prostor, čas, postava, způsob vyprávění, návrat) nepojednává a bere utopii jen jako typ myšlení. Ale zajisté nahlížet na krásnou literaturu jako na součást

dobového myšlení je jeden z možných přístupů a diplomantka ho provedla na profesionální úrovni. Je to značný intelektuální literárně historický výkon. A je v něm nakonec přítomen i smysl pro jazyk, jednak u postřehů o stylových prostředcích, zejména o ironii, a jednak ve výborném odborném stylu diplomové práce. V neposlední řadě k tomu přispívá profesionální práce s bohatou a náročnou odbornou literaturou. Pouze se dá podotknout, tak jako obecně k diplomovým pracím, že by se mohlo více přihlížet i k českým pracím (Kundera, Hodrová, Poláková; ostatně i Mannheimovu knihu by bylo příhodnější vzít do ruky v českém překladu než ve španělském).

U obhajoby by diplomantka mohla přece jen uvážit, v čem může spočívat čtenářská přitažlivost *Dona Quijota* pro dnešní české čtenáře. Případně by se mohla blíže vyjádřit k tomu, zda je původní Morově utopii vlastní snaha o realizaci, o níž v práci píše.

Na okraj několik redakčních drobností: opakované „a to sice“ – pouze „a to“, Velazquez – Velázquez, občas špatné vazby („kritika k realitě“, „vysokou literaturu dominovala církev“, „dlouhou dobu ji nechtěl pokračovat“). V bibliografii by se hodilo vždy uvádět překladatele; někdy je jméno editora a překladatele nesprávně uvedeno jako další jména autorů. Celkově je ale redakce textu pečlivá.

Diplomová práce Adrieny Šoškolové zcela naplňuje nároky na diplomovou práci. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako výbornou.

prof. Anna Housková
oponentka

1. června 2023